

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söken: HÄLSINGBORG Berättat av: ² Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

Minnen från skoltiden.	s.1,2.
Uppväxtåren.	s.2,3.
Marknader i Hälsingborg.	s.4,5.
Eldsvådor.	s.6.
Smuggling.	s.6.
Stränga vintrar.	s.7,8.
Äventyr med "lånad" båt.	s.8,9.
Vårfrudagen.	s.10.
Fastlagen.	s.11.
Påsk.	s.12.
Valborgsmässoafton och 1:a maj.	s.13,14.
Kristihimmelsfärdsdagen.	s.15.
Midsommar.	s.15.
Ljusinbrinningsfesten.	s.16.
Ljussläckning.	s.16,17,18.
Mårten.	s.19.
Julen.	s.20,21,22.
Stjärngossar.	s.23.
Nyåret.	s.24.

ACC. N:R. M.8431:1-24.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: _____ Adress: _____

~~Socken~~: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jättar.	s.24.
Troll.	s.24.
Varulvar.	s.24.
Bäckahästen.	s.24.
Kyrkogrimen.	s.24.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

8431 :/.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Minnen från skoltiden.

-När vi gick i skolan hade vi tavlor av skiffer, som vi skrev på. Vi hade vars en sådan, och när vi klottrat dem fulla, strök vi ut vad vi skrivit med näven. Jag kom från ett fattigt hem, och när det en gång var examen, hade jag inte ens några trätofflor, så jag skändes för att gå barfota till skolan. Det var ingen annan råd än att jag fick stanna hemma.

-Du får vänta till hösten när skolan börjar på nytt!, sa' mor, men när jag kom till skolan, så tog skol lärare Wallin emot mig högst onådigt.

-Jasså här e' du som inte kom till examen, sade han samt tog mig i håret. Ja, nu får du sitta ett år till i samma klass för att du inte kom till examen, förklarade han myndigt. Jag fick sitta på fjärde bänken under ett helt år till bara för att jag inte kom på examen. Jag fick sitta där trots att jag hade rättighet att bli uppflyttad. Min mor var så fattig, att hon fick gå till Fattighuset för att få de träskor som jag behövde för min skolgång. Min far såg jag första gången när jag fyllde tio år. Min mor var nämligen inte gift. Jag var oäkta. Skolan låg där som nu museet är, men jag hade dessförinnan gått hos Anders "Höna" i Pålsgatan. Där undervisades pojkar och flickor gemensamt. Det var inne på gården till höger när man gick upp för trappan. Huset revs för litet sedan. Wallin var en sträng karl. Han slog en gång femtio rapp på skräddare Lundins påg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431:2.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
~~Staden:~~ HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vi räknade högt allesammans. Det befallde han oss, så att vi skulle veta vad det ville säga att få smörj. 59 ja! Varför inte jämnt 60?, tänkte jag. När jag var tolv år slutade jag skolan.

Uppväxtåren.

När jag var tolv år slutade jag skolan och kom till en bagare Karlsson i Kullagatan. Min uppgift var nu att släpa på en kärra bröd för 12 kronor. Nu fick jag se hur det gick till på ett bageri. Bagaren var uppe klockan tre på morgonen, ja, ibland var han uppe hela natten för att få baken färdiga. Något fint bröd bakade han inte utom vid julen. Det var bara grovbröd. Jag körde ut brödet åt honom och var alltså ett slags springpåg, om man nu kan kalla det så under en tid, då det inte ännu fanns vad vi menar med springpågar. Jag bar upp bröd ända till Liden ovanför Fågelbergs. Där lämnade jag bröd, och jag drog min kärra lika långt i de andra väderstrecken, fast sta'n var ju inte så stor på den tiden. Om vintern måste jag ut i snön i mina tunna byxor, hur kallt det än var. Man fick ut i allt snöslasket och släpa på sin korg med kakor och skorpor, och när jag skulle om igen efter jobbet, så var det att ta korgen på ryggen och tofflorna i näven! Då slog jag kena barfota med lärtofflorna i näven. Varför jag hade tofflorna i näven? Jo, därför att snön var för hög för att jag skulle kunna ha dem på mig. Snön tog överhanden. När jag kom in på bageriet kastade jag mig på golvet och fick en säck om mina ben, som var precis som isbitar. Men jag fick inte stanna inomhus länge. Rätt vad det

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8431:3

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: W alter Welin

Härad:

Adress:

Staden: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var kom bakaren med ett par plåtar bröd och skrek:
-Ivåg med det här till norr!
Och så fick jag ge mig ut igen i sörjan med bröd till
Katarina Sahlström, som hade brödeffär.
Och så tillbaka igen till min husbonde. Det var en karl av
gamla stammen. Han trodde på tusen trolltyg och försiktig
var han också. Jag minns t.ex. att han en gång talade om
för mig att man alltid måste kasta in ett brinnande ved-
träd i ugnen innan man satte in plåtarna med brödet. Det var
för att förjaga ett odjur som eljest kunde lägga sig i
ugnen och förstöra brödet. "Det kan väl inte förstöra brödet,"
sa jag. "Det måste väl brännas upp av elden," tyckte jag. "Det
där förstår du inte, påg", sa han. Han brukade också varje
gång när han satte in den sista plåten kasta in några
saltkorn i spisen. Det var också för att förjaga trolltyg.
Trots att han bakade mycket bröd, så fick jag inte annat
än torra skalkar som blevo över. Det var ofta bitar, som
legat veckor i ett fuktigt skåp. Jag blev också förgiftad
av det möglade brödet hos denna bagare Andersson i Ahl-
boms gård. En sommar blev jag nästan blind, och jag fick vara
innestängd hela sommaren. Jag fick äta svavel då. Jag hade en
lång svavelstång i handen, som jag gick och tuggade på. Jag
hade fått en ögonsjukdom, och en klok gubbe hade ordinerat
svavel åt mig. Hur det var så gav sjukdomen med sig, och jag
blev frisk.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 8431:4

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVMarknader i Hälsingborg.

-När det var marknad skulle alla människor till sta'n och handla. Dessa marknader hölls första onsdagen i månaden, och särskilt oktobermarknaden var stor för fruktens skull som då salubjöds. Eljest kom de med kor och baljor och allt sådant. Nu håller de inte längre vid Mariakyrkan, men det gjorde de förr, ja, t.o.m., i Storgatan. Då kom det många lantmän, som ställde in sina hästar hos Persson och Sällfors och hos Wingårds, som hette Hansson förr. Utmed torgets bägge långsidor stodo tvådubbla rader med vagnar. Vagnarna voro fränsända och fullastade med varor av alla de slag. Nere vid rådhuset stod köttvagnarna, och uppe vid Lilla Torggatan stod alla grönsaksvagnarna. Om hösten såldes mycket med. kål, vitkål, rödbetor, morötter, potatis o.s.v. Även krukväxter torgfördes. Nere vid rådhuset på andra sidan stod glas, porslin, skor, träskor, korgar, lerfat o.s.v. Ovanför brukade de som sålde ost och smör stå och här såldes också gäss, ankor och vilt av olika slag. Ovanför Kullagatan och upp till Norra Storgatan stod lantborna med sina produkter. På den tiden hade vi bara ett torg, och det var det som låg vid Storgatan. Det fanns inte så många affärer då utan all tillförsel av livsmedel skedde direkt från bönderna. T.o.m. bröd fördes in till staden från bagare på landsbygden. Det fanns visserligen skickliga bagare i Hälsingborg, men stadsborna ville gärna ha bröd som lantbagarna bakat. Hygien var det inte så värst beställt med. Jag minns t.ex. att slaktarvagnarna som stod på samma sida som Mollberg nästan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431:57

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kunde drunkna i smuts när det var regnväder. Och var det en varm sommardag så samlades tudentals flugor kring köttstyckena som blevo allt torrare och torrare ju högre solen steg på himeln. Slaktarna var för resten ett "skrå" för sig. Jag hade inga vita rockar som nu utan uppträdde oftast i söndriga och lasiga kläder, fläckiga byxor, och var det en marknadsdag, så var de de första som ilade iväg till krogarna runt omkring torget. Skulle man tillhandla sig ett stycke kött, så var det inte ovanligt att man fick göra affär med en överförfriskad försäljare. Ett bröd kostade mellan tolv skilling och tre daler men så var bröden också tre gånger så stora som nutidens, en anka kostade omkr. 2 riksdaler, det minns jag särskilt för jag var en gång på torget och skulle höra efter priserna vid mårten. Av marknaderna var höstmarknaden obetingat den största och mest besökta. Tjänstefolket hade alltid fridag då. Massor med bodar restes upp och därifrån skedde försäljningen. Hantverkare kom då gående med sina flickor, till vilka de köpte brokiga karameller eller godbitar inlindade i bjärta omslag. På karamellerna stod alltid en vers, som handlade om kärlek, och när flickorna läste dessa verser, såg de så saliga ut. I vimlet av människor såg man ofta rolighetsmakare. Där var vissångare, positivhalare, akrobater, som helt ogenerat gick omkring i sina skära triksåer. Jag minns en gång när jag var en tolv år att jag såg en knivkastare, som uppträdde på en öppen plats på marknadsplatsen. Han kastade kniven i luften och fångade den blixtnabbt. Så hade han en markatta, som klättrade upp för en stång, och så kastade han kniven efter den.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR

M. 8431:6.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Eldsvådor.

-När det var eldsvåda gick där en man och slog på trumma. Här ringdes varje kväll klockan nio. Då skulle man ut och pissa och gå och lägga sig. När det var eldsvåda, klämtade man i klockan. Då skulle alla husägare ställa ut vatten i baljor. Var och en gård hade sin egen brunn på den tiden, och det gällde att raskt fylla karen, såvida man inte såsom somliga hade dem fyllda året om, ifall det utbröt eld. Så körde de omkring och hämtade upp dessa vattenbaljor.

Smuggling.

-Uppe i Pålsgatan och i Fågelsångsgatan i sista huset på höger hand är rätt hus med fyrkantiga dörrar. Det är minnen från smugglingstiden, då de smugglade siden och andra varor, som det var höga tullar på. De fyrkantiga dörrarna var passager genom vilka de puttade in varorna, har jag hört sägas av folk som varit med om dessa äventyr. Disponent Pettersson var med på den tiden och tillhörde ett smugglargäng. Det kunde vara rätt så knepigt att ro undan för tullsnokarna. Det var styva tag där togs då, för de var farliga.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8431:7

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stränga vintrar.

-År 1870 eller 1871, jag minns inte exakt vilket år det var, slog jag formligen kana härifrån och till Helsingör. Det var en bister vinter det året, och flera hundra "själar" gick över isen. Jag köpte för 25 öre "kumjanskringlor" den gången, och dem hade jag hängande i ett snöre när jag gick tillbaka. På isen mötte jag några kvinnor, som frågade mig:

-Har du inte sett en "dingle-dang", så här pass lång?
De mätte med händerna. De hade försökt smuggla över rökad korb men tappat en av dem. När jag kom tillbaka till Hälsingborg gick jag i land vid Gasverksgatan. Där var strand då. När det var så där stränga vintrar så smugglades det friskt. Jag minns också att jag såg några tullare som fått tag i en påpälsad herre, som kört över isen i släde. De vände upp och ned på släden. På undersidan hängde några bläror, vilka voro fyllda med renat danskt brännvin. Han hade kört från Helsingör till Helsingborg, men så hade några tullare anat oråd och gripit honom. Oppe i släden kunde han inte gärna placera spriten och därför hade han hållt den i svinblåsor, som han hängt på undersidan. Men denne smugglare var en glad själ, ty trots att han blivit upptäckt, stod han i sin päls och sjöng:

När han fått en
så vill han ha fler.
Vad gör väl det,
de som tar en kyss...

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8431:8.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Får de bara en
så vill de ha fler.
När flickan får en kyss,
så vill hon ha fler.
Och med anspelning på tullarna sjöng han:
Får de bara en,
så vill de ha fler...
På isen stod tullarna och plockade fram den ena bläran
efter den andra!

Äventyr med "lånad" båt.

Strax innan jag slutade skolan passade jag på och lånade en båt. Jag var nere vid hamnen rätt ofta och gick där och glodde. En dag när jag var där nere kom ett par herrar och frågade mig, om jag kunde skaffa några "tollapinnar" åt dem. Ja, det var inte svårt. Jag skaffade dem på varvet och för det besväret fick jag 50 öre plus ett par glas punsch, som de hade med sig. Av punschen blev jag yr i mössan och när jag fick syn på en smäcker båt, kunde jag inte motstå frestelsen utan lånade båten. Jag tog den på egen risk. Jag vrickade med årorna, och det gick fint att komma ut. Så hissade jag segel och styrde norrut. När jag kommit en bit ut till sjöss, somnade jag och släppte både roder och åror. Efter en stund vaknade jag vid att några fiskare ropade högt åt mig. Fiskarna vinkade åt mig och hurra-
de för mig, och när jag tittade efter, upptäckte jag, att jag hade tappat ena åren. Jag var då nära danska sidan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431:9

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Adress:

Söcken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Några danska fiskare tog mig med in. Några fiskförsäljare med en rullebör förde mig till poliskontoret, och så lämnade de mig på poliskontoret och sade att fiskarna hade tagit upp mig som vinddriven. Så skulle jag föras tillbaka till Sverige. På den tiden gick där bara en liten ångbåt, som hette "Maertes", och det kostade bara 25 öre att resa över Sundet, men den här gången eskorterades jag av en polis och behövde inte betala någon avgift. Polisen avlämnade mig på rådstugan, men jag blev sedan aldrig instämd. Men den som skulle lösa ut båten fick betala 7 kronor för kalaset! Båten ägdes av en gammal sjöman, som brukade segla mellan Hälsingborg och Köpenhamn. Det var ett trevligt äventyr. Jag kom till Helsingör tidigt på morgonen. Jag var inne i en affär och köpte Melangetobak och en pipa för femtioöringen som jag fått av herrarna dagen förut. Jag skulle ha något minne tyckte jag. Jag hade varit i Helsingör förut den där vintern när jag köpte kringlor. Detta var andra besöket i staden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431:10

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
~~Socken:~~ HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Vårfrudagen.

- Firades vårfrudagen på något särskilt sätt?
- Nej!
- Ät ni aldrig våfflor eller gädda?
- Aldrig!
- Skulle ni inte lägga er vid dagsljus?
- Det hörde jag aldrig. Jag bodde i Himmelriksgränden. Ovanför oss bodde en tunnbindare Nordström, som dog då koleran härjade. Hos honom hade de en släckningsfest vårfrudagen, det är det enda jag vet. Min mor hade varit sköterska på sjukhuset vid Himmelriksgränden, och hon nämnde ingenting om att vi skulle lägga oss vid dagsljus.
- Sade man "tranan bär ljus i säng"?
- Nej aldrig, det nämndes inte.
- Sade man inte heller "tredje torsdagen i Tor bär tranan ljus på Skånes jord"?
- Jo det brukade de säga ute på landet. Min mor var visserligen från Sönnarsköv, men hon nämnde ingenting om sådana saker. Däremot har jag hört det ute på landbygden.
- Kom tranan med gåvor till barnen?
- Nej!
- Klädde aldrig någon ut sig till trana?
- Nej!

f. v. b. K. D.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431:11.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fastlagen.

Vid fastan slog de katten ur tunnan i Hälsan. De hade stora trästycken, "spakar", som de slog med. Det var spakar som de hade på fartygen. Det var nämligen mest sjöfolk som deltog i det där. En gång var det så mycket snö, att de fick göra djupa gångar i snön bara för att komma fram till tunnan, som hängde i ett rep. Den som slog hål på tunnan blev en lycklig ost, ty inne i tunnan låg en flaska väl invirad.

-Hade ni inte en levande katt?

-En levande katt? Nej tack! Jag har inte själv varit med, men de slog på Furutorp där som Svea nu ligger. Det var vuxna människor, särskilt sjöfolk. Det var sådana som voro hemma för vintern. De hade masker av papp. Eljest hade de inga kostymer eller sådant. De gick i rad, den ene efter den andre. De gick i ett led, och så gick de fram och slog ett slag var. Den som slog ut flaskan slapp betala kalaset. De hade nämligen sedan fest med dans så långt pengarna räckte. I Hälsan hade "Bengta Lars" spisning/matställe, servering/ på den tiden. De hade bal sedan. Likadant hade de ute vid Kristinehall på Statten och ute i Råå. Halvvuxen ungdom slog också, inte minst ute i Råå. Det var pojkar i 12-14 årsåldern, men själv var jag aldrig med. Jag stod bara och såg på. Vid fastan hade vi alltid bullar, och dem åt vi på måndagen. Jag har själv varit med om och gjort bullar hos bagare Karlsson. Jag har också varit över i Finland, i Viborg omkr. 1881, men där hade de inte bullar utan kringlor.

-Ät ni pannkakor på tisdagen?

-Ja, det hade vi alltid. Jag tänkte just säga det när jag talade om bullarna men glömde det.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431:12.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

/ Påsk.

- Känner Kronvall till uttrycket dymmeln?
-Dymmelveckan har jag aldrig "lagt an på",men nog talade vi om vedetisdag.Då åt vi vetebröd.Annars var där inte rådatt äta vetebröd,inte.Men den dagen var liksom litta för mer.
-Åt ni skärtorsdagskål eller påskgröt?
-Nej men ägg!
-Brukade ni rulla ägg eller picka ägg?
-Nej,för ingen del.Det var bara ute på landet som man så gjorde. Jag var med i Laröd en söndag för 20 år sedan,och där rullade de ägg.Jag bara satt och tittade på,för jag hade aldrig sett det förut.Det brukade de som sagt på landet.Jag har emellertid inte sett det på något annat ställe än i Laröd.
-Tände ni upp påskeldar?
-Nej,inte utom vid midsommar.Då gick vi gärna ut till Laröå, där de hade eldar.Här i Hälsingborg hade de eldar nere vid stranden, men det var m i d s o m m a r a f t o n .
-Skulle ni hålla er i stillhet på långfredagen?
-Ja,det var en stor högtidsdag,då det inte uträttades mer än nödvändigt.
-Skulle man kanske då rent av vara svartklädd?
-Här i Hälsingborg var de svartklädda,men bara när de gick till högmässan.Vad påskan beträffar,så kan jag som allmänt omdöme säga det,att vi åt påskägg - det var alltihop!Det var det viktigaste med den högtiden att man skulle ha ägg,helst färgade.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8431:13

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Staden: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Helsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV✓ Valborgsmässoafton och 1:a maj.

-Då sjöng vi maj i by. Vi gick nämligen verkligen ut i byarna. Vi var oppåtlandsbygden och sjöng flera gånger. Vi var fem till sex pojkar, alltså ett gäng, och så hade vi en harmonika med oss. Den satte sådan kläm i sången. Harmonikemusiken eggade liksom också bönderna att bli riktigt frikostiga med ägg och slantar. En gång hörde vi andra som var ute och sjöng. Det var drängar, och då vågade vi inte gå åt det hållet, ty då hade de larmat oss. Drängarna höll styvt på sina områden, och kom då några stadsbor och sjöng, så vankades det smörj. Det hände mer än en gång att pågar från Helsingborg fick ordentligt med stryk av drängarna ute på landet, därför att de kom och inkräktade på deras äggområde, som de sade. När vi sjöng, så satte vi en grön kvist i fönsterspringan, och så sjöng vi:

God natt och tack det skall ni ha
för gåvan den var ganska bra.

Det var om vi fick någonting förstås. Fick vi ingenting utbytte vi ordet bra mot skral: "för gåvan den var ganska skral". Det fanns också en annan refräng, nämligen "Ligg och ligg din late lus", men den tillgrep vi inte gärna. Vi kände mycket väl till versen, men vi tillgrep den inte gärna. Vi höll styvt på att vara stadsbor, och stadsbor skulle inte gärna använda sådana uttryck, tyckte vi. Jag minns så väl att vi diskuterade det en gång, och då kom vi till det resultatet. Vi skulle verka fina och bildade. När vi sjungit fick vi ägg eller också gav de oss en 25-öring. Vi var aldrig utklädda. Det var rätt påfrestande att stå och sjunga på gårdarna på natten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 8431:14.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-Men ni hade väl ett gille efteråt?

-Nej, det var just det vi i n t e hade. Vi delade äggen och pengarna, men de större karlarna brukade alltid ha ett ordentligt gille. Och vid dessa gillen var det alltid dans. Där var nämligen pigor, som gärna ville ha en svängom. De hade sina gillen på någon loge eller i någon slät skogsdunge, ifall att vädret var skapligt. Några dansbanor fanns inte utom Brynolfs dansbana ute i skogen mot stranden till söderut. Se'n blev det dansbana i Holländaregatan och ännu en mitt för kyrkogården, "Muraresalongen". Där blev också "spisning" i den salen, där apoteket Lejonet nu ligger.

-Drack ni aldrig mäger i benen?

-Mäger i benen, det var något som de tappade ur björkarna. Jag har aldrig sett det, men jag har hört talas om det. Jag har inte heller varit med om att tappa.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 8431:15.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Kristihimmelsfärdsdagen.

-Kristihimmelsfärdsdagen firades inte alls på något sätt här uppe. Vi hade inga källor att gå till ,och inte heller var det första metardagen.

✓ Midsommar.

-Då hade man dans kring majstången. Den hade vi nere på gröningen i Bergaliden. De hade också på en och annan gård. De hade alltid på Furutorp. Och så har de numera på Wilsons park. I äldsta tid fick jag aldrig se någon majstång, därför att jag inte fick gå ut där hemma.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431 : 16.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLjusinbrinningsfesten.

-De hade någonting som de kallade för ljusinbrinningsfester/upptecknaren frågade efter ljusfester/,men det var bara på verkstäderna när de skulle sluta upp med att ha ljustänt. Jag är ju inte själv hantverkare,men jag har hört det omtalas ofta såsom något mycket viktigt i hela gesällrörelsen. När de sedan upphörde att arbeta vid ljustänt, hade de också en fest, som de kallade för

Ljussläckning.

Jag har för resten själv varit med om en sådan fest. Det var när jag arbetade i snickeriverkstaden i Pålsgatan hos snickaremästare Lindblad. Där var två gesäller och jag, och så kom där en lärpåg till. Där hade de just ljussläckningsfest.

-Nu skall vi släcka lamporna!, skrek gesällerna en dag, och jag visste faktiskt inte vad det var för märkvärdigt med det, men festen var rätt så trevlig. Vi tågade upp till mästarens bostad, och han var väl förberedd, ty han hade dukat fram bättre mat än vad som vi eljest fick. De som drack starkt fick sig ett par tre snapsar och sedan vankades det dessutom toddy, hur mycket som behagades.

-Ja, nu ha vi släckt lamporna, och skål för verkstad och mäster!, sade den äldste gesällen och reste sig upp.

-Tack för det!, sade mäster. Och skål!, pojkar tillade han.

Det minns jag särskilt. Sedan satt vi där och smuttade på våra toddyglas, och gesällerna gick omkring hos mäster precis som om de varit herrar. Så kom kortleken fram och tiden förflöt i all gemytlighet. Fruntimren var aldrig med då. De passade bara upp vid

f. v. b. R. D.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 8431:17

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bordet, tysta och beskedliga. Frun var visserligen med och åt, men efter måltiden försvann hon! Under skråtiden hade de visst haft särskilda ceremonier efter vad jag kunde förstå, men det förekom inte hos oss. Egentligen hade jag ingen rätt att vara med eftersom jag inte var gesäll. Men eftersom jag gått där länge, så betraktades jag på sätt och vis som gesäll, och det var därför som jag fick komma med. Lärpågem fick däremot inte vara med. Det var mycket strängt med det. På verkstaden höll gesällerna mycket styvt på dessa bäge fester.

-Det har vi haft och det vill vi ha!, sade de när vi talade om de kommande festerna. Vi undrade om mäster skulle bjuda, men de höll styvt på att det var hans skyldighet. Eljest var ju tiden redan då sådan att mycket av det gamla började försvinna. När jag kom från Kullen och hit till skomakare Lundberg, jag har nämligen varit på den verkstaden också en tid, så yrkade gesällerna där inte på något gille. Men nu skall jag tala om något rätt lustigt: när släckningsdagen kom, så bjöd mäster inte på något, men gesällerna svarade med att inte släcka ljuset! De gick ifrån lampan tänd! Det var deras svar. "Vi teg stilla, men vi släckte inte!", sade de dagen därpå. Gesällerna var ett envist släkte. De ville framför allt inte gå ifrån gamla vanor. De höll syvt på gamla former. Men nu är det helt annat. Nu ha de visst för vad de gör, och det har förändrat saken betydligt. Men förr bjöd mästarna. De hade intresse av att så mycket arbete som möjligt blev utfört. De köpte hem väldiga mängder sprit till dessa fester för att stimulera gesällerna. Över huvud taget spelade brännvinet en mycket större roll förr än nu, trots att det supps friskt i gamla Sverige än. Jag fick t.ex. bara brännvin och bröd hos min gamla mor. Det hade nog varit bättre med smör och bröd, men det förstod man inte på den tiden. Det var nätt med dagslönen för min mor som var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 8431:18.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tvätterska och tvättade åt andra. Jag brukade stå vid baljorna och hjälpa henne när jag gick i skolan. Det var därför som jag blev bakefter i skolan. Där var inga stora dagslöner som flöt in. Min mor brukade bl. a. gå till hattmakare Ekens och tvätta också, och hon var amma där också. När Ekens flicka blev konfirmerad, hade de en bal, men flickan dog på balen. Jag var och såg henne. De tände en sticka, som de satte under näsan på henne, så levande såg hon ut, den unga tösen. /därmed kom sagesmannen in på andra ämnen än hantverkarna och deras fester/.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431:19.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV✓ Mårten.

-Mårtensafteon har de firat så länge jag kan minnas men bara de bättre lottade klasserna ha haft råd att ha gås. Vi för vår del hade inte gås eller anka, och inte heller gröt - det hade vi bara till jul. Vi firade aldrig mårten hemma hos oss. Det hade vi inte råd till, men vi visste om att mårten skulle firas.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No 8431:20

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV✓ Julen.

-Förekom julmarknad i Hälsingborg?

-Det var den sista marknaden på året. Man kan kalla den julmarknad om man så vill, men jag vill inte säga att det var någon typisk julmarknad. Men folk köpte mycket saker som hörde till julen. Det köptes en stor mängd onyttiga saker då. Höstmarknaden var mera matbetonad med rotfrukter och potatis, som behövdes för vintern, men julmarknaden företedde en mera luxuös syn. Det kommersades nog också ganska friskt, och pengarna rullade litet lättare än vid övriga marknader. Jag har t. ex. ett minne från en sådan marknad, som visar att folk inte såg så noga på sedlarna. Jag var då anställd hos bagare Carlsson och skulle gå på uthuset. Det var dagen efter julmarknaden och de hade sopat ihop högar med papper, som blivit över. Jag bockade mig ned och tog ett par papper, och bäst jag satt och tittade på lappen stod där "FEM RIKSDALER"! Jag blev så lång i synen. Det var en sedel som någon lantman tydligen tappat under sina julinköp. Ja, det är ett minne från vad jag kallar julmarknaderna.

-Bakade ni själva till julen?

-Vetenskaper bakades nog alltid i alla hem till julen, och bagarna delade också ut särskilda "julakakor" gratis åt dem som handlat hos respektive bagare under året. Kunderna fick gratis vars en julakaka. Det vet jag med stor säkerhet, eftersom jag själv var anställd i bageriet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 8431: 21.

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Söcken: HÄLSINGBORG

Berättat av: Kronvall

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Slaktade ni också till julen?
-Nej, men i Ahlbomska gården var svinstia.
-Bryggde ni själva juldrikkat?
-Nej, i mitt hem gick vi och köpte det i en spann. Det kostade fem skilling för kannan. En kanna var två liter plus ett halvt stop. Vi köpte det hos Per Bryggare i Bruksgatan. Opp till bodde en skomakar-mästare, som hette Knaust.
-Hade ni julgran?
-De som hade råd. I mitt hem hade vi inga pengar till någon sådan.
-Var köptes granarna?
-Jag såg faktiskt aldrig några granar här i sta'n under alla de åren jag gick i skolan. De måste ha varit ute och köpt dem på landet.
-Satte ni upp nek åt fåglarna vid julen?
-Somliga som hade råd att hålla sig med nytt bås i sängen brukade sätta upp nek. Sedan tog man ned kärven och lade den i sängen som sänghalm.
-Stöpte ni ljusen hemma?
-På landet stöpte man i allmänhet ljusen hemma, men här i staden köpte man fyra skillingsljus, åttaöres, hos fröknarna Ahlberg i Mjöllegränden.
-Förekom dopp i grytan?
-Jag har bara doppat i grytan en enda gång i hela mitt liv. Det var s.k. muljebröd. Det var min mor som kokte det. Julen firades inte med så mycken lyx och överflöd som i vår tid. Vi köpte för 50 öre smör, bara det ansågs som något alldeles extra hur underligt det kan låta. Vi hade en jul inte haft smör på flera månader, så enbart smöret var högtidsmat. Och det var inte bara vi, som var så bar-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 8431:22.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skrapade. Det var många med oss. Åren 1867, 68 och 69 voro svåra år för många människor. Min mor hade t. ex. sällan råd att ha lutfisk. Vi hade i stället nersaltad hornfisk och en halv ål i julsoppan. Jag har aldrig varit förtjust i lutfisk, och sedan jag blivit gift ha vi inte heller haft lutfisk, trots att jag kunnat ha råd med det. Vi köpte lutfisk en gång, men den gick knappt att koka upp, för det blev som en välling alltsammans. Däremot hade vi alltid risgröt till julen. Min mor kokte god risgröt, men det var bara till jul. Sedan jag blev gift hade vi risgröt var vecka.

-Hur hade ni det ordnat med julklappar?

-Julklappar? Jag har aldrig fått någon julklapp när jag var ung. Det förekom inte för min del. Men där som var flera barn och där som var inkomst förekom det givetvis, men inte i ett sådant fattigt hem som vårt. Vi gick i ottan, det kostade ingenting. Jag kan än i dag trolla fram julottesynen för mig. Där luktade snus och lutfisk i kyrkan, och där somnade de på morgonkvisten. Folk satte då ljus i fönstren.

-Förekom aldrig några utklädningar under julen?

-Den som gick och delade ut julklappar var en tomtgubbe, men det var förstås bara i bättre hem. Annars förekom inga utklädningar vid julen, det jag har sett.

-Sköt man inte heller julaskott?

-Det är landsbygdstuntelunta, det hörde inte till stadens seder och bruk.

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr. M. 8431:23.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Stjärngossar.

-Några utklädningar under julen förekom som sagt inte, men när jag var hos bagaren så gick de med Betlehemsstjärnan. De hade en stjärna och höga vita topphattar. Det var vid trettonhelgen. De var bara 3-4 stycken. Det var äldre karlar från verkstäderna här i staden och sådana som varit i lära ett år eller två. Det flöt alltid något in, så att det kunde bli till gille. Det var därför som de gick, hörde jag sägas. Men de festade visst rätt så tappert efteråt också.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

8431:24

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Söcken: HÄLSINGBORG Berättat av: Kronvall
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Hälsingborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nyåret.

-Nyårsotta brukas nu, men det brukades inte när jag var pojke. Vi firade över huvud taget inte alls nyår när jag var ung. Nattväktare gick och skrek var kvart året om, men något extra var det inte vid nyår.

Jättar.

-Nej, några sägner har jag inte hört muntligen. Det har man bara läst om, men det är naturligtvis fabler allt sådant.

Troll.

-Nej, några sägner om sådant har jag inte heller hört, men somliga karlar kallade sina hustrur för troll. Allt sådant där om jättar och troll det är nu "bortlagt".

Varulvar.

-Det är "torkat bort" helt och hållet allt sådant, men eljest hörde man nog en del sägner fast att man inte kan erinra sig dem så här långt efteråt.

Bäckahästen

talade de inte om.

Kyrkogrimen.

D:o.

Skriv endast på denna sida!